UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De eruditione christifideliu[m]

Herolt, Johannes

Colonie, 27. X. 1496

De damnis peccato[rum] venialiu[m]:

urn:nbn:de:hbz:466:1-30784

Visual Library

mortaliter peccauerũt. ¶ Secũdo no/
tanduȝ ꝙ veniale pccm̃ cõmittit̃ q̃ttuor
mõis. Primo qñ cõmittit̃ aliqđ ꝑuum
quod in ſe eſt veniale. nec eſt ꝯ̃ ꝑcepta di
nec vnum de ſeptem peccatis mortalibꝫ
vt loq̃ndo vnũ verbũ ocioſũ ſine cauſa
O quot taliũ verboꝝ locut⁹ es ſine cau/
ſa ⁊ neceſſitate tu evite quia de oĩbꝫ his
rõem redditurus es in die iudicij. Vñ
Matth. 12. De omĩ v̄bo ocioſo. Quid
aũt ſit verbũ ocioſum declarat nob̃ bea
tus greg᷒. i moral̃. di. Ocioſũ v̄buȝ eſt
aut qđ rõe iuſte neceſſitatis aut intenti/
one pie vtilitat᷒ caret. Itẽ comedendo vl/
tra purã neceſſitatẽ qđ tñ vix etiã a bo/
nis ⁊ ꝑfect᷒ tenet̃. ſic ꝙ in nll'o excedãt li
mites puẽ neceſſitat᷒ Itẽ dormiẽ vltra
neceſſitatẽ. Itẽ bibere ſine cauſa Itẽ ri
dere ioco ſe. Itẽ cogitatiões vanas ha/
bere. ⁊ ſic de alijs. Scđo ꝓp̃t impꝑfectio
nẽ facti: ſicũ p̃mi mot⁹. q̃ alias qñ ꝑfecti
eẽnt: eẽt mortale. Sic videre mlierẽ cũ
libidĩe ⁊ delectatõe tñ p̃ter rõeȝ. Itẽ ira
ſci ad ꝑpetrãdũ vindictã: tñ ſine delibe/
ratõe. Itẽ gaudere de aduerſitate alioꝝ
⁊ dolere de ꝓſpitate: ⁊ tñ nõ deliberato
aĩo. ꝫ qñ rõ aduenerit: tũc reſiſtit talibꝫ
⁊ expellit. Ergo quãdocũꝗ aliq̃d qđ i
ſe eſt peccatuȝ mortale fit ita ſubito ſine
deliberatõne rõnis ſic ꝙ actus ille ẽ ita
impꝑfectus q̃ ſic fit ꝑ ſubitũ motuȝ. ſicut
oẽs ſubiti mot⁹ q̃ ſic ꝑueniũt rõeȝ q̃liter
cũꝗ ⁊ de q̃buſcũꝗ fiãt ſũt ſolũmõ veni
alia. Tertio propter penitentiam et ſic
per accidens ex mortali fit veniale: non
quod illud peccatũ in ſe mutetur: ſic ꝙ
hoc quod eſt mortale fiat veniale. Sed
illud peccatũ mortale iã taliter eſt veniã
conſecutũ ꝙ obligat ad penam nõ eter/
nã. ſed t̄palẽ que debetur veniali Ideo
dicit Ambro. Oẽ pccm̃ ꝑ penitẽtiã fit
veniale. Et hoc ſic dicitur veniale ex euẽ
tu ⁊ per accidens ſcȝ ꝙ pena et̃na q̃ de/
betur peccato mortali mutat̃ in penam
tranſitoriam que debet̃ peccato veniali.
Quarto committit̃ peccatũ veniale ꝓp̃t
erroneam ꝯſcientiam: ſicut antea eſt di/
ctũ de mortali. Quia q̃ aliq̃d reputaret
peccatũ veniale quod nullũ eẽt pccm̃. ⁊
ſuꝑ hoc faceret: veniale cõmitteret

¶ De damnis venialiũ peccatoꝝ

Peccata venialia cauẽda ſunt a
deuotis hoĩbus quantũ poſſi/
bile eſt. ⁊ hoc ꝓpter ſeptem dã/
na. Primũ damnũ eſt ꝙ ad penam ob/
ligant: nõ aũt determinate ⁊ ꝓ̄ciſe obli/
gant ad penam eternã vel purgatoriaȝ
vel pñtis ſatiſfactõis: ſed ad aliquã illa
rum penarũ. Qm̃ ꝫm forũ pñtis eccl'ie
ſatiſfacit homo leuiter. ꝫ ꝫm forũ purga
torij punietur grauius. quia grauioreȝ
penam in purgatorio ſuſtinebit ꝓ vno
peccato veniali q̃ꝫ beatus Laurentius
ſuſtinuit in craticula. Hoc multi hoĩes
parum curant q̃ tot venialia ꝯmittunt
et augmẽtant ſuꝑ ſe. Sed ꝫm foꝝ infer
ni grauiſſime punietur: q2 eternaliter.
Querit̃ vtrum in inferno etiam puniã/
tur venialia? Reſpondeo ꝙ ꝓprius loc⁹
eſt hic in mundo vel in purgatorio vbi
venialia puniunt̃. ſed infernus ꝓprie eſt
locus vbi mortalia puniuntur. ſed quã
do in mortalibꝫ peccat᷒ moritur q̃s: tũc
venialia eternaliter puniunt̃ in inferno
cum mortalibꝫ. Sed minor eſt pena ꝓ
veniali in inferno q̃ꝫ ꝓ mortali. ¶ Se/
cundũ eſt ꝙ peccatum veniale aĩaȝ ma/
culat. Et ponatur tale exemplũ. ꝙ depĩ
gretur aliqua himago depicta in tantũ
ꝙ videri nõ poſſit. alia vero obſcuret̃ vt
videri q̃dem poſſit: ꝫ non plene diſcerni
Et ideo ꝓpter talem differentiam dicit
Greg⁹. ꝙ veniale obſcurat: mortale ob
tenebrat. Aug⁹. in libro de vita chriſtia
na dicit. Aĩa in peccat᷒ ꝑſeuerãs nigri/
or ẽ coruo: hoc intelligit̃ de mortali pec/
cato. ſed veniale tñ maculat ¶ Tertiũ
eſt. ꝙ minuit feruorẽ charitatis ſicut aq̃
ignẽ. licet nõ extinguat feruorẽ. tñ illum
tepe crat. Et q̃nto plura venialia aliq̃s
ꝯmittit: tanto plus minorat̃ feruor cha
ritatis. Aliq̃ notabiliter quãdoꝗ ꝑdũt

feruorē ⁊ tepeſcunt Et ratio eſt. quia ve
nialia non curant dimittere. Vñ Au/
gꝰ. ſup iohem. Minute ſunt gutte que
tamē ſimul multa flumina iplēt. Mor/
tale peccm̄ extinguit totā charitatē. ꝫ ve
niale ⁊ charitas ſe mutuo compatiūtur
⁊ veniale ſolum opponit̃ feruori charita/
tis. ¶ Quartum eſt ꝙ potentias aīe
in bonis opibꝰ laſſat. ſicut qñ cuiqꝫ po
nitur onus ſup onꝰ: minꝰ erit ꝓmptꝰ ad
ambulandū ſicut equus onuſtꝰ. Vnd̄
Augꝰ. ſuper iohem Minuta ſunt ḡna
arene: ꝫ ſi multa arena ponat̃ ꝑmit atqꝫ
opprimit. Potentie em̄ rōnalis oꝑatio
eſt diſcernere. ꝫ ꝓpt̃ aggrauatōem veni/
alium nō ita clare diſtribuit bonorum ⁊
malorū differentiā. In ſignū huiꝰ: bo/
ni ⁊ ꝑfecti hoīes minima etꝫ qñqꝫ pecca/
ta diſcernūt. que iperfecti nō cognoſcūt
Vñ Gregꝰ. in moral'. li. xxxij. Quanto
maioris lumen gratie quis ꝑcipit. tāto
amplꝰ reꝑhenſibilem ſe eſſe cognoſcit.
Hoc etiā pꝫ ad ſenſum. q2 in albo ⁊ mū
do panno etiā ꝑua macula cognoſcit̃. ꝫ
in nigro ⁊ immūdo etiā vix qñqꝫ notabi
lis ⁊ macula magna cognoſcit̃. Sic ſit̃e
eſt de ꝯſcientia hoīs. Cōcupiſcibil' em̄
potētie oꝑatio eſt appetere bonuꝫ quod
cognoſcit rōnalis ꝫ venialia aggrauant
potentiā concupiſcibilem ꝙ non ita ar
denter appetit bonuꝫ eternū: ac ſi nullis
venialibus eſſet aggrauata Iraſcibilis
operatio eſt deteſtari malum. In ſignū
huius ꝑfecti viri qui habēt mūdas con
ſcientias valde deteſtantur etiā parua
mala. qđ impfecti nō faciūt Vñ Hiero
nimꝰ in epl'a. Mens chr̄o dedicata ſic
caue debet minora quō etiā maiora: ſci
ens p verbo ocioſo reddendā eē rōem
Quintū q2 retardat a gloria: q2 hō qui
decedit. ⁊ poſſet ſtatim poſt morteꝫ vo/
lare ad celū: cogitur propt̃ venialia ad
tempus in purgatorio expectare. Nun
qꝫ ei ab aliquo dei facies videbitur: do/
nec ſoluat ꝑ penas minimuꝫ q̄drantem
venialiū pccōꝝ. Vñ dicit chriſtꝰ Ma/
thei. v. Non exibis inde donec reddas
nouiſſimū q̄drantē. Oportet em̄ quem
libet eſſe ita mundū an̄ introitū parady
ſi: ſicut fuit in innocētia baptiſmali Sci
endū etiā ꝙ ꝓ ꝑuis peccatis oportꝫ ho
minē in purgatorio quandoqꝫ diu pur/
gari qđ in pn̄ti faciliter deleuiſſꝫ ⁊ breui
ter. Exemplū legit̃ de ſorore ſancti Da/
miani q̄ ꝓpter auditū vniꝰ cātilene de q̄
nō fuit cōtrita nec ꝯfeſſa: nec egit pn̄iaꝫ
in pn̄ti: de hoc fuit in purgatorio. xviij.
dieb': ſicut poſt mortē reuelauit cuidaꝫ
hoī. N ¶ Et ignis purgatorij ē mi
ro modo grauis pena. Vñ Augꝰ. dicit
Ignis purgatorius licet nō ſit eternus
miro modo eſt tamē grauis Excellit em̄
oēm penā quā vnqꝫ aliqs paſſus eſt in
hac vita. nūqꝫ in carne eſt tāta pena in/
uēta: licet mirabilia martyres paſſi ſint
tormenta. Et ꝓpter nimiā acerbitatem
pene purgatorij videt̃ eis tēpus tam lō
guꝫ ibi eē. Vñ exemplū legit̃ de duob'
fratrib' religioſis q̄ ſe mutuo dilexerūt.
et fideliter ⁊ multo tp̄e deo mutuo ſerui
erūt. tādem ꝯtigit vnū ex illis infirmari
viſqꝫ ad mortē. ⁊ ſic cū eſſet in tali graui
infirmitate laborās: venit angelus dn̄i
ad eū dicens ei ſe eē moriturū in breui. ⁊
tam diu deberet eē in purgatorio donec
ſibi vna miſſa legeretur: ⁊ q̄cito ſibi illa
miſſa legeret̃ ⁊ finiret̃: tūc deberet libe/
rari a purgatorio ⁊ euolare ad celū Tūc
illam viſionē ille frater infirmus iſinua/
uit ſocio ſuo: rogās eum vt q̄cito more
ret̃ ſibi immediate vnā miſſam legeret.
aſtringens eū ꝓpter charitatē ⁊ fidelita
tem quā ad inuicē longo tp̄e habuerūt
Et ille frater ꝓmiſit ſe hoc facturū. ⁊ ſe/
quēti die de mane infirmꝰ obijt. Et ille
frater immediate ſe p̄parauit ad miſſaꝫ
et lecta miſſa defunctus apparuit illi di/
cēs. O infidelis frater maledictōem dei
erga me bñ meruiſſes. Et ille. q̄re hoc?
Et defunctus reſpōdit. q2 rogaui te cū
adhuc viuerē ꝙ immediate poſt obituꝫ
meum vnam miſſam legeres. ꝫ tu infi/

delis frater iam me quaſi ꝑ viginti an/
nos in magna pena torq̄ri ꝑmiſiſti: nec
tu nec aliq̄s fratrū meoꝝ vnam miſſam
in tam longo tp̄e legit. Tūc viuēs reſpō
dit. In veritate dico tibi ꝙ cadauer tu
um adhuc nō eſt tumulatū. immediate
poſtq̄ʒ expiraſti me ad miſſam diſpoſui
et iā a p̄mo finiui. Et defunct⁹. O ſi ita
eſt tūc ꝓpter acerbitatem pene videt̄ mi
hi hoc breue ſpaciū quaſi. xx. annoꝝ ſpa
ciū fuiſſe. Et tūc regratiabat̄ fratri ⁊ mi
grauit ad celū. ¶ Sextū eſt. ꝙ bona ce
leſtꝫ glorie diminuūt: nō q̄dem illa que
debent̄ iam ⁊ q̄ habemus ibi ꝑ meritū
repoſita. ſʒ que deberent̄ ſi venialia non
fierent. q2 medio tp̄e poſſent aliq̄ bona
fieri quādo illa fiūt: ꝑ que bona opa ce/
leſtis gloria augmentaret̄. Itē poſt per
petratōem venialium oportet nos opa
q̄dem cōuertere ad ſolutōem hmōi de/
bitoꝝ: ꝑ que etiam deberꝫ nobis creſce
re cumul⁹ eterni p̄mij O ¶ Septimū
ē ꝙ venialia ſepe ſunt occaſio peccatoꝝ
mortaliū. ⁊ hoc cōtingit q̄ttuor modis.
Primo ex ꝯplacentia. vn̄ Aug⁹. Nul/
lum peccatū adeo veniale quod nō fiat
mortale dū placet: nō idem act⁹ nume/
ro ſed idem ſpecie. Notandū ꝙ quanto
ē maior delectatio in peccādo: tāto ma/
ior pena debet̄ illi peccato in futuro. vn̄
Apoc. xviij. Quantū in delicijs fuit tā
tum date ei de tormētis ⁊ luctu. Ergo
ꝓpter ſecuritatē ꝯfitendū eſſet quādo in
aliquo peccato qđ ſm ſe eſtimat̄ venia/
le habuiſſes nimis magnā ⁊ exceſſiuaꝫ
cōplacentiā ⁊ delectatōem. Et ergo re/
p̄henſibile eſt nimiā cōplacentiā habe/
re in riſibus ⁊ leuitatib⁹ ⁊ in verbis ioco
ſis. ⁊ ſic de alijs. niſi talia fierēt cā recre/
atōis. ⁊ moderate. quia ſm Areſto. vij.
Eth. Hō ſꝑ indiget quadā delectatōe
quaſi q̄dam recreatōe ꝓpter multos la/
bores q̄ ſibi occurrūt. ſed exceſſus in riſi
bus ⁊ leuitatib⁹ p̄caueri debet. vn̄ Ba/
ſilius in hexameron Jocus ſiue riſus re
miſſam efficit animam ⁊ negligentē er/
ga p̄cepta dei: nec delicta ſua p̄t ad me/
moriam reuocare. ſʒ obliuiſcēs ea nec ſe
inſtigat ad pn̄iam ⁊ ꝯtritōem. ⁊ ita pau
latim oībus bonis p̄uatur. Vn̄ etiam
Bern̄. de ꝯtemptu mūdi. Cōpatit̄ dei
filius ⁊ plorat. hō patit̄ ⁊ ridet. Secun
do ex diſpōne. q2 ꝑ frequentē lapſum in
venialia diſponit̄ homo ad mortale Et
ſm hoc intelligit̄ illud Gregorij. Vita/
ſti grādia vide ne obruaris arena: ħ di/
cit quia ſepe de peccatis minimis venitur
ad magna. ſicut de modica ſcintilla ſur/
git quādoqꝫ magnus ignis. Ecci. xix.
Qui minima negligit paulatim defluit
vn̄ Greg⁹. in paſtorali. Qui mīma pec
cata ꝯſiderer deuitare neglexerit. a ſtatu
iuſticie nō q̄dem repente ſʒ paulatim et
ꝑticulatim cadit. Tertio ex ꝓgreſſu qn̄
inſurgit veniale: ſi nō ꝓhibetur poſſꝫ ꝓ
gredi vſqꝫ ad mortale. nō ꝙ ipm venia
le in ſubſtātia fieret mortale. ſʒ q2 ex ipo
veniali occaſionalr̄ progrediēdo fieret
mortale. Iſtud patꝫ ex p̄mis motibus
q̄ inter venialia cōputant̄. ſʒ qn̄ delecta/
tio ꝯualeſcit intantū ꝙ conſenſus acce/
dit: iam peccatū eſt mortale ⁊ veniale ſic
ꝙ duo ſunt peccata. Aug⁹. in li. de pe/
nitētia Nullum eſt peccatū adeo ꝑuum
qđ nō creſcat neglectū. Quarto ꝓpter
ꝯſcientiā erroneā ⁊ nimis ſtrictam. ſ. qn̄
aliq̄s teneret aliqđ peccatū qđ eſt veni/
ale in ſe ꝙ eſſet mortale ⁊ ſic faceret. De
hoc habet̄ ſupra eodem. D.

¶ Queſtiōes de pecc̄is venialib⁹ P

QVeritur vtrū tenemur penitere
de venialibus: Reſpondeo ſm
Tho. in q̄rto. diſt. lxvij. Cū dr̄
aliquis ad aliquid teneri q̄dam neceſſi/
tas importatur. Neceſſitas aūt eſt du/
plex. vna abſoluta. ⁊ ſm hanc homo te
netur facere ea ſine quibus nō eſt ſalus
et hoc modo nō tenetur ad peccati veni
alis penitentiam. quia mortem ex hoc
nō incurrit: niſi forte ex ꝯtemptu dimit/
tat. Alia necc̄itas eſt ex ſuppōe alicuius
finis. ſicut aliquid dicitur eē neccāriū ſi/

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN